

Zdravotne znevýhodnené deti

Komplexný poradenský systém prevencie
a ovplyvňovania sociálnopatologických
javov v školskom prostredí, 2013, č. 2, s. 11-19.

TERMINOLOGICKÝ A LEGISLATÍVNY RÁMEC PROCESU VZDELÁVANIA ŽIAKOV SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM

KATARÍNA ZBORTEKOVÁ

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava

Súhrn: Príspevok je zameraný na prehľad legislatívnych podmienok vzdelávania a hodnotenia žiakov so zdravotným znevýhodnením. Vychádza z aktuálne platnej legislatívy, zistení a záverov Štátnej školskej inšpekcie.

Kľúčové slová: žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, žiaci so zdravotným znevýhodnením, integrácia, individuálne začlenenie

Žiaci so **zdravotným znevýhodnením** spadajú do širšej kategórie žiakov so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami – ŠVVP**. Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby diagnostikovalo zariadenie výchovného poradenstva a prevencie. Do tejto kategórie nepatria deti umiestnené v špeciálnych výchovných zariadeniach (diagnostické centrum, reedukačné centrum, liečebno-výchovné sanatórium) na základe rozhodnutia súdu (č. 245/2008 Z. z., § 2 písm. j).

Špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba je požiadavka na úpravu podmienok, obsahu, foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní pre žiaka, ktoré vyplývajú z jeho zdravotného znevýhodnenia alebo jeho vývinu v sociálne znevýhodňujúcom prostredí, uplatnenie ktorých je nevyhnutné na rozvoj schopností alebo osobnosti žiaka a dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti (č. 245/2008 Z. z., § 2 písm. i). Do kategórie žiakov so ŠVVP patrí aj skupina žiakov zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia a žiaci s nadaním.

Skupina zdravotne znevýhodnených sa člení na:

- a) žiakov so zdravotným postihnutím,
- b) žiakov chorých alebo zdravotne oslabených,
- c) žiakov s vývinovými poruchami,
- d) žiakov s poruchou správania.

Tieto skupiny žiakov definuje školský zákon nasledovne:

- žiakom so zdravotným postihnutím je žiak s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou

schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami alebo s viacnásobným postihnutím;

- *žiakom chorým alebo zdravotne oslabeným* je žiak s ochorením, ktoré je dlhodobého charakteru, a tiež žiak vzdelávajúci sa v školách pri zdravotníckych zariadeniach;
- *žiakom s vývinovými poruchami* je žiak s poruchou aktivity a pozornosti a žiak s vývinovou poruchou učenia;
- *žiakom s poruchou správania* je žiak s narušením funkcií v oblasti emocionálnej alebo sociálnej okrem žiaka s poruchou aktivity a pozornosti a žiaka s vývinovou poruchou učenia.

Za žiaka so zdravotným znevýhodnením v základnej škole alebo strednej škole je možné považovať len takého žiaka, ktorému príslušné poradenské zariadenie po diagnostických vyšetreniach vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu (č. 245/2008 Z. z., § 11 ods. 10 písm. c).

Možnosti vzdelávania žiakov so zdravotným postihnutím (ZP)

Školský systém na Slovensku umožňuje vzdelávanie žiakov so ZP na predprimárnej, primárnej a sekundárnej úrovni jednak v systéme špeciálneho školstva, t. j. v školách pre jednotlivé druhy zdravotných postihnutí, ďalej v špeciálnych triedach, alebo formou integrovaného vzdelávania v školách bežného typu. Odporúčanie na vhodnú formu vzdelávania poskytuje rodičom i školskému zariadeniu na základe psychologickú a špeciálnopedagogickú diagnostiku dieťaťa príslušné zariadenie výchovného poradenstva a prevencie, zaradené do siete školských zariadení.

Školská integrácia/školské začlenenie – pojem školské začlenenie používaný v niektorých paragrafoch školského zákona je synonymum pojmu školská integrácia, definovaného v § 2 písm. s) školského zákona. Oba pojmy označujú ten istý proces. Školská integrácia sa realizuje v školách podľa školského zákona okrem špeciálnych škôl a špeciálnych tried v materských, základných a stredných školách.

Školská integrácia prebieha v triedach spolu s ostatnými žiakmi školy; ak je to potrebné, takýto žiak je vzdelávaný podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

Zákonný zástupca dieťaťa so ŠVVP má právo si zvoliť, či jeho dieťa bude vzdelávané v štandardnej triede základnej školy, alebo v špeciálnej škole. Pri výkone rodičovských práv sú rodičia viazaní zákonom o rodine (č. 36/2005 Z. z., § 28 ods.1 a ods. 2 písm. a) chrániť záujmy dieťaťa tak, aby mu zabezpečili všestranný rozvoj. Nerešpektovaním odborných odporúčaní pre voľbu formy vzdelávania dieťaťa sa môžu dostať do rozporu s uvedeným ustanovením zákona o rodine.

Ak riaditeľ základnej školy alebo príslušné zariadenie výchovného poradenstva a prevencie zistí, že vzdelávanie v bežnej škole nie je na prospech začlenenému dieťaťu alebo ostatným deťom, ktoré sú účastníkmi výchovy a vzdelávania, navrhne po písomnom súhlase orgánu miestnej štátnej správy v školstve a príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie zákonnému zástupcovi iný spôsob vzdelávania dieťaťa. Príslušný orgán miestnej štátnej správy v školstve uhradí zo štátneho rozpočtu zákonnému zástupcovi dieťaťa cestovné náklady vo výške ceny hromadnej dopravy na jeho dopravu do a zo školy, do ktorej bol žiak po zmene zaradený. Ak zákonný zástupca nesúhlasí so zmenou spôsobu vzdelávania svojho dieťaťa, o jeho ďalšom vzdelávaní rozhodne súd (§ 29 ods. 10 školského zákona).

Žiakovi, ktorý má zdravotné postihnutie, resp. problémy v učení alebo správaní takého charakteru, ktoré si **nevyžaduje** uplatnenie špeciálnopedagogických postupov a ďalších zdrojov vo vzdelávaní v bežnej triede školy, poradenské zariadenie **nevýdá odporúčanie**

evidovať ho ako žiaka so ŠVVP. Na úpravu prístupu k žiakovi, ktorý má pri svojom vzdelávaní problémy **prechodného charakteru**, vydá poradenské zariadenie pre školu odborné odporúčanie, ktorého uplatnenie zabezpečí zlepšenie jeho psychosomatického stavu. Tento žiak, resp. jeho zákonný zástupca **nepodáva žiadosť** o individuálnu integráciu a nepostupuje podľa individuálneho vzdelávacieho programu POP 2010/2011 (kapitola 2.5.2 Školská integrácia detí a žiakov so ŠVVP, bod 17).

Práva a povinnosti žiaka a zákonného zástupcu

Žiak má právo na:

- individuálny prístup rešpektujúci jeho schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav v rozsahu ustanovenom v tomto zákone,
- poskytovanie poradenstva a služieb spojených s výchovou a vzdelávaním,
- organizáciu výchovy a vzdelávania primeranú jeho veku, schopnostiam, záujmom, zdravotnému stavu a v súlade so zásadami psychohygieny,
- žiak so ŠVVP má právo na výchovu a vzdelávanie s využitím špecifických foriem a metód, ktoré zodpovedajú jeho potrebám, a na vytvorenie nevyhnutných podmienok, ktoré túto výchovu a vzdelávanie umožňujú (§ 144 ods. 2 školského zákona),
- žiak so ŠVVP má právo používať pri výchove a vzdelávaní špeciálne učebnice a špeciálne didaktické a kompenzačné pomôcky;
- nevidiacim žiakom sa zabezpečuje právo na výchovu a vzdelávanie s použitím Braillovo písma;
- žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou sa zabezpečuje právo na výchovu a vzdelávanie prostredníctvom náhradných spôsobov dorozumievania (§ 144 ods. 3 školského zákona),
- nepočujúcim žiakom sa zaručuje aj právo na výchovu a vzdelávanie v posunkovej reči nepočujúcich ako ich prirodzeného komunikačného prostriedku; (§ 12 ods. 4 školského zákona).

Výkonom práv začleneného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami nemôžu byť obmedzené práva ostatných žiakov, ktorí sú účastníkmi výchovy a vzdelávania (§ 29 ods. 11 školského zákona).

Počet integrovaných žiakov v triede ZŠ nie je obmedzený. Za každého žiaka so zdravotným znevýhodnením zaradeného v triede spolu s ostatnými žiakmi sa maximálny určený počet žiakov v triede znižuje o dvoch.

Riaditeľ základnej školy nemôže odmietnuť prijať a vzdelávať dieťa s diagnostikovaným zdravotným znevýhodnením, ktoré do tejto školy patrí podľa bydliska, nakoľko školská dochádzka je povinná pre všetky deti príslušného veku bez rozdielu (POP 2008/2009, kapitola 2.1.1 Školská integrácia žiakov so ŠVVP, bod 1). **Škola**, v ktorej je žiak so zdravotným znevýhodnením individuálne integrovaný, ak je to potrebné, vypracuje v spolupráci s poradenským zariadením alebo so školským špeciálnym pedagógom **individuálny vzdelávací program**. Zákonný zástupca má právo s týmto programom sa oboznámiť (POP 2009/2010, kapitola 2.5.2 Školská integrácia detí a žiakov so ŠVVP, bod 3).

Individuálny výchovno-vzdelávací program je súčasťou povinnej dokumentácie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, individuálne integrovaného v bežnej triede školy. Je to dokument, ktorého účelom je plánovanie vzdelávania žiaka podľa jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Individuálny výchovno-vzdelávací program obsahuje:

- základné informácie o žiakovi a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces;
- požiadavky na úpravu prostredia školy a triedy;
- modifikáciu učebného plánu a učebných osnov;

- aplikáciu špeciálnych vzdelávacích postupov;
- špecifické postupy hodnotenia učebných výsledkov žiaka;
- špecifiká organizácie a foriem vzdelávania;
- požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok;
- zabezpečenie servisu odborníkov – špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, psychológa, logopéda a iných.

Ak je žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu. **Ide o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, nie o redukciiu obsahu učiva.** Vychádza sa pritom z učebných osnov konkrétneho predmetu s prihliadnutím na špecifiká vyplývajúce zo zdravotného znevýhodnenia žiaka. Úprava učebných osnov zahŕňa postupnosť krokov pri preberaní učiva príslušného predmetu, je súčasťou individuálneho vzdelávacieho programu a vypracováva sa len pre tie vyučovacie predmety, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka.

Individuálny výchovno-vzdelávací program sa v priebehu školského roka môže upravovať a dopĺňovať podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka. Úpravy výchovno-vzdelávacieho programu sú výsledkom odborných konzultácií všetkých zainteresovaných odborníkov.

Individuálny výchovno-vzdelávací program môže mať vypracovaný aj žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý je žiakom špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy v prípade, že nemôže vzhľadom na svoje zdravotné znevýhodnenie plniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov.

Žiakovi so zdravotným znevýhodnením, ktorý sa vzdelával podľa individuálneho vzdelávacieho programu, sa v doložke vysvedčenia uvedie: „Bol(a) vzdelávaný(á) podľa individuálneho vzdelávacieho programu.“ (www.statpedu.sk)

Kompetencie školy

Triedny učiteľ usmerňuje utváranie podmienok vzdelávania integrovaného žiaka so ŠVVP v spolupráci so všeobecným lekárom pre deti a dorast a s príslušným školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie (§ 5 ods. 4 vyhlášky č. 320/2008 Z. z. o základnej škole). Riaditeľ základnej školy môže na základe návrhu triedneho učiteľa a žiadosti zákonného zástupcu žiaka alebo s jeho informovaným súhlasom a na základe odporúčania príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie **preradiť** žiaka zo školského vzdelávacieho programu, ktorý plní príslušná škola, do **školského vzdelávacieho programu zodpovedajúcemu jeho špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám** (§ 31 ods. 3 školského zákona).

Hodnotenie žiaka so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje v súlade so Zásadami hodnotenia žiaka so zdravotným znevýhodnením začleneného v základnej škole, ktoré sú uvedené v Prílohe č. 2 Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy (Čl. 4 ods. 4):

- Pri určení metód a foriem hodnotenia žiaka so zdravotným znevýhodnením sa učiteľ riadi odporúčaniami poradenského zariadenia rezortu školstva.
- Pri hodnotení učebných výsledkov učiteľ rešpektuje psychický a fyzický zdravotný stav žiaka, druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia, ak má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.
- Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na

predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka kladie dôraz na jeho individuálne schopnosti, ktoré sú základom jeho pracovnej a sociálnej integrácie.

- U žiaka so zdravotným znevýhodnením, ktorý má výrazné rozdiely vo výkonoch v ústnej a písomnej skúške, sa pri skúšaní uprednostňuje forma, ktorá je pre neho výhodnejšia, a ktorá predstavuje východisko pre hodnotenie jeho učebných výsledkov.
- Žiakovi s narušenými komunikačnými schopnosťami (chybami a poruchami reči a vývinovými poruchami učenia), žiakovi so sluchovým postihnutím a žiakovi s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami zabezpečí učiteľ pri ústnej odpovedi také podmienky, aby neutrpel psychickú ujmu. Učiteľ v konkrétnych prípadoch zväži, či uprednostní písomnú, praktickú alebo ústnu formu odpovede.
- Žiak s diagnózou zajakavosť môže byť ústne skúšaný a na obsah jeho výpovede môžu byť kladené rovnaké nároky ako u ostatných žiakov, ak nemá písomné odporúčanie poradenského zariadenia rezortu školstva o vylúčení ústneho skúšania. Formálna stránka odpovede sa nehodnotí. Zajakavému žiakovi je potrebné poskytnúť viac času na odpoveď a taktne o tom poučiť aj spolužiakov.
- Pri skúšaní žiaka so sluchovým alebo zrakovým postihnutím učiteľ dbá, aby správne a jednoznačne porozumel zadaným otázkam a úlohám.
- Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s narušenými komunikačnými schopnosťami alebo so sluchovým postihnutím sa hodnotia predovšetkým vecné poznatky a praktické zručnosti, nie úroveň jazykového prejavu. Pri skúšaní žiaka so sluchovým alebo zrakovým postihnutím učiteľ dbá, aby správne a jednoznačne porozumel zadaným otázkam a úlohám.
- Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka so zrakovým postihnutím učiteľ uprednostňuje ústnu odpoveď pred písomnou prácou.
- Úroveň čítania sa hodnotí individuálne, s ohľadom na druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia žiaka.
- Žiak s vývinovými poruchami učenia (dyslexia, dysgrafia, dysortografia) môže písať diktát, alebo byť skúšaný písomnou formou len za podmienky, že bol vopred pripravený špeciálnymi metodickými postupmi na vyučovaní. Diktát žiaka s vývinovými poruchami učenia učiteľ nehodnotí známkami, ale slovne, vyčíslí počet chýb a pri hodnotení spolupracuje so žiakom.
- Ak žiak so sluchovým postihnutím píše diktát, nehodnotí sa známkou, ale slovne a pri hodnotení učiteľ spolupracuje so žiakom.
- Grafický prejav žiaka s takým zdravotným znevýhodnením, ktoré má vplyv na jeho úroveň (napr. písanie, výtvarný prejav), sa priebežne ani súhrnne nehodnotí známkou.
- Estetická stránka grafického prejavu žiaka so zrakovým postihnutím, ktorý používa bežné písmo, sa nehodnotí.
- U žiaka so zrakovým postihnutím, ktorý používa bežné písmo, učiteľ pri dlhotrvajúcich písomných skúškach počíta s primeranou, individuálne stanovenou dobou zrakového odpočinku. Dĺžka zrakového zaťaženia pri práci s hľadáním do blízka vychádza z odporúčania poradenského zariadenia rezortu školstva.
- U žiaka so zrakovým postihnutím, ktorý používa Braillovo písmo, učiteľ pri všetkých druhoch písomných skúšok počíta s časovou rezervou potrebnou na obsluhu špeciálnych pomôcok.
- Žiak so zdravotným znevýhodnením, ktorý sa rýchlo unaví, musí mať možnosť pri písomnej skúške pracovať individuálnym tempom, prípadne krátko relaxovať.
- Ak v správaní zdravotne znevýhodneného žiaka a žiaka s chronickými ochoreniami (napr. diabetes, choroby srdca, onkologické, neurologické ochorenia, poúrazové stavy a pod.) učiteľ pozoruje prejavy (ako napr. impulzívnosť, precitlivosť, podráždenosť, poruchy

pozornosti, únava a pod.), ktoré môžu byť dôsledkom postihnutia alebo chronického ochorenia, toto zohľadňuje pri jeho hodnotení.

- Učiteľ primerane dlhé obdobie nehodnotí žiaka s chronickým ochorením, žiaka zdravotne oslabeného, alebo po dlhodobom ochorení, ak ešte nemohol byť adekvátne pripravený a jeho výkon bol výrazne nižší ako zvyčajne. Tento žiak môže byť bežným spôsobom hodnotený, až keď sa doučí učebnú látku podľa individuálneho programu.
- Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka, ktorý sa vrátil do kmeňovej školy zo školy pri zdravotníckom zariadení, učiteľ kmeňovej školy rešpektuje hodnotenie učiteľa školy pri zdravotníckom zariadení, v tých vyučovacích predmetoch, z ktorých bol hodnotený.
- Učebné výsledky žiak so zdravotným znevýhodnením, ktorý plní ciele učebných osnov v predmetoch cudzí jazyk, telesná výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova a pracovné vyučovanie v rozsahu primeranom svojim predpokladom, sa jeho učebné výsledky hodnotia s ohľadom na druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia.
- Učebné výsledky žiaka, ktorý vzhľadom na druh a stupeň svojho znevýhodnenia nemôže vcelku plniť učebné osnovy základnej školy v niektorých alebo všetkých predmetoch a postupuje podľa individuálneho vzdelávacieho programu, sa priebežne aj súhrnne na vysvedčení hodnotia podľa individuálnych kritérií. Na vysvedčení v doložke, alebo v rámci súhrnného slovného hodnotenia triedny učiteľ uvedie, v ktorých predmetoch žiak postupoval podľa individuálneho učebného programu.

Žiak so zdravotným znevýhodnením – žiak so zdravotným postihnutím, žiak chorý alebo zdravotne oslabený, žiak s vývinovými poruchami, žiak s poruchou správania – môže v prípade, ak je to v jeho prospech, **opakovať ročník** už bez odporúčania zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. Ročník opakuje aj žiak, ktorého nebolo možné hodnotiť ani v náhradnom termíne zo závažných objektívnych dôvodov, najmä zdravotných, či pre dlhodobý pobyt v zahraničí. Žiak, ktorý neprospeľ v čase, keď plní povinnú školskú dochádzku, môže opakovať ročník len raz, vo výnimočných prípadoch, ak je to v jeho prospech, aj viackrát (čl. 10 ods. 3 pokynu na hodnotenie).

Ak sa v priebehu školského roka prejaví, že výchovno-vzdelávacie výsledky žiaka so ŠVVP, ktorého individuálny výchovno-vzdelávacie program zahŕňa aj úpravu učebných osnov niektorého vyučovacieho predmetu, nie sú uspokojivé a žiak nespĺňa potrebné kritériá na jeho súhrnné hodnotenie lepším klasifikačným stupňom ako nedostatočný, je potrebné neodkladne prehodnotiť a upraviť obsah, resp. formu jeho vzdelávania. Takýto žiak nemá opakovať ročník z tých vyučovacích predmetov, v ktorých má na jeho úspešnosť vplyv jeho diagnóza (POP 2008/2009, kapitola 2.1.1 Školská integrácia žiakov so ŠVVP, bod 2).

Kompetencie zariadení výchovného poradenstva a prevencie

Základnými zložkami systému výchovného poradenstva a prevencie sú centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a centrá špeciálnopedagogického poradenstva. Ich kompetencie sú rozdelené takto:

a) *Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie* (§ 132 ods. 1, 2 školského zákona) poskytuje komplexnú psychologickú, špeciálnopedagogickú, diagnostickú, výchovnú, poradenskú a preventívnu starostlivosť deťom **okrem detí so zdravotným postihnutím** najmä v oblasti optimalizácie ich osobnostného, vzdelávacieho a profesijného vývinu, starostlivosť o rozvoj nadania, eliminovania porúch psychického vývinu a porúch správania. V spolupráci s rodinou, školou a školským zariadením poskytuje preventívnu výchovnú a psychologickú starostlivosť týmto deťom ich zákonným zástupcom, najmä v prípadoch výskytu porúch psychického vývinu a porúch správania a výskytu sociálnopatologických javov v populácii. CPPP aP poskytuje starostlivosť aj dieťaťu chorému

a zdravotne oslabenému (POP 2010/2011, kapitola 3.3 Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, bod 3).

b) *Centrum špeciálnopedagogického poradenstva* (§ 133 ods. 1 školského zákona) poskytuje komplexnú špeciálnopedagogickú činnosť, psychologickú, diagnostickú, poradenskú, rehabilitačnú, preventívnu, metodickú, výchovno-vzdelávaciu a inú odbornú činnosť a súbor špeciálnopedagogických intervencií deťom so **zdravotným postihnutím i deťom s vývinovými poruchami** s cieľom dosiahnuť optimálny rozvoj ich osobnosti a sociálnu integráciu.

Školský špeciálny pedagóg sa podieľa na vypracúvaní individuálneho vzdelávacieho programu dieťaťa a na jeho výchove a vzdelávaní, poskytuje individuálne špeciálnopedagogické, terapeutické a rehabilitačné služby, konzultácie, odborné poradenské služby a metodickú pomoc pedagógom, sprostredkúva informácie a styk s poradenskými zariadeniami (Informatívno-metodický materiál Úloha školského špeciálneho pedagóga v základnej škole schválený MŠ SR pod č. 260/1999-44).

Školský špeciálny pedagóg a školský psychológ, ktorí sú zamestnancami školy, nie sú kompetentní vykonávať špeciálnopedagogickú a psychologickú diagnostiku za účelom vydávania písomného vyjadrenia k integrovanému vzdelávaniu žiaka so ŠVVP v ZŠ alebo SŠ (POP 2007/2008, kapitola 2.1.1 Školská integrácia žiakov so ŠVVP, bod 17).

Správa z psychologického vyšetrenia obsahuje informácie o úrovni:

- všeobecných intelektových schopností,
- jeho špeciálnych intelektových schopností,
- kognitívneho vývinu a kognitívnych procesov (úrovni poznávacích procesov),
- osobnostných vlastností,
- psychomotorických atribútov vrátane grafomotoriky,
- prípadnej psychologickej starostlivosti.
- Obsahuje tiež:
- iné súvzťažné údaje, o. i. rozbor nerovnomerných výkonov žiaka vo vzťahu k výchovno-vzdelávaciemu procesu,
- informácie o možnostiach nápravy,
- termín najbližšieho kontrolného vyšetrenia,
- **návrh na formu vzdelávania žiaka.**
- **Správa špeciálneho pedagóga obsahuje informácie o:**
- druhu postihnutia alebo narušenia,
- konkrétnych výchovno-vzdelávacích potrebách žiaka,
- odporúčaných pedagogických postupoch,
- navrhovaných organizačných zmenách výchovno-vzdelávacieho procesu,
- obsahu, rozsahu, a spôsobe poskytovania individuálnej pedagogickej a špeciálnopedagogickej starostlivosti,
- navrhovaných kompenzačných pomôckach,
- návrhu spôsobu skúšania a hodnotenia žiaka,
- dobe platnosti správy z diagnostiky,
- **návrhu na formu vzdelávania žiaka.**

Záväzné písomné vyjadrenia ku školskému začleneniu (školskej integrácii) žiaka so zdravotným znevýhodnením v základnej alebo strednej škole môžu vydávať iba príslušné poradenské zariadenia zaradené v sieti škôl a školských zariadení. Ak je dieťa v dlhodobej starostlivosti Detského centra VÚDPaP alebo iného odborného pracoviska, ktoré vykonáva psychologickú alebo špeciálnopedagogickú diagnostiku, príslušné poradenské zariadenie sa pri svojich vyjadreniach opiera o jeho posudok a odporúčania. **Školský psychológ a školský špeciálny pedagóg**, ktorý je zamestnancom školy, písomné **vyjadrenia ku školskému**

začleneniu nevydáva. Takéto vyjadrenie nevydáva ani psychológ, ktorý nie je zamestnancom poradenského zariadenia v rezorte školstva.

Stáva sa, že žiakovi príslušné zariadenie výchovného poradenstva a prevencie vydalo odporúčanie k výchove a vzdelávaniu v špeciálnej triede, no zákonný zástupca s tým nesúhlasí. POP 2011/2012 v časti 2.5 Špeciálne školy, špeciálne triedy v bode 3 uvádzajú, že zákonný zástupca žiaka so ŠVVP má právo nesúhlasiť so vzdelávaním svojho dieťaťa v triede pre žiakov so ŠVVP alebo v škole pre žiakov so ŠVVP.

Rediagnostické vyšetrenia žiakov vzdelávaných v špeciálnych školách sa vykonávajú podľa potreby, v závislosti od druhu a stupni ich ŠVVP. Ak sa počas školskej dochádzky zistí zmena charakteru ŠVVP žiaka, alebo jeho zaradenie nezodpovedá charakteru týchto potrieb, riaditeľ špeciálnej školy je povinný navrhnúť vzdelávanie žiaka v takej škole, ktorej zameranie zodpovedá vzdelávacím potrebám žiaka. Preradenie do bežnej školy sa nevyučuje (POP 2008/2009, kapitola 2.5.1 Všeobecné pokyny, bod 2).

Rediagnostické vyšetrenie žiaka so zdravotným znevýhodnením sa vykonáva podľa individuálnej potreby konkrétneho žiaka; jeho frekvenciu s cieľom úprav odporúčaní pre výchovu, vzdelávanie a usmernenie vo vzťahu k jeho psychickému a fyzickému vývinu navrhuje poradenské zariadenie.

O rediagnostické vyšetrenie môže požiadať aj škola alebo zákonný zástupca a školský inšpektor. **Frekvenciu rediagnostických vyšetrení detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami neurčuje žiadny všeobecne záväzný právny predpis.**

Poradenské zariadenia by mali venovať osobitnú pozornosť poradensko-informačnej a metodologickej činnosti v oblasti profesijnej orientácie a prípravy na voľbu povolania, najmä vo vzťahu k žiakom profesijne nevyhraneným žiakom so ŠVVP. Centrá špeciálnopedagogického poradenstva by pri tom mali spolupracovať s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

LITERATÚRA

Metodický pokyn č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy. Bratislava : MŠVVaŠ SR.
Pedagogicko-organizačné pokyny na šk. r. 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012.
Bratislava : MŠ SR.

Úloha školského špeciálneho pedagóga v základnej škole. Informatívno-metodický materiál.
Bratislava : ŠPÚ, 1999.

Vyhláška MŠ SR č. 320/2008 Z. z. o základnej škole.

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

Zákon č. 248/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

www.statpedu.sk

PhDr. Katarína Zborteková ukončila štúdium psychológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v roku 1980. Štátne a rigorózne skúšky absolvovala v odbore klinická psychológia. Celá jej profesionálna dráha je spojená s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie. Ako výskumný pracovník začínala v tíme Ladislava Košča, ktorý v rámci základného výskumu rozpracovával problematiku symbolických funkcií a ich porúch. Predmetom jej odborného záujmu sa stali poruchy matematických schopností a intervenčné postupy ich stimulácie. Do tohto obdobia spadajú aj jej prvé kontakty s nepočujúcimi. Úspešne viedla tri projekty VEGA zamerané na longitudinálne sledovanie kognitívneho a sociálno-emocionálneho vývinu

žiakov so sluchovým postihnutím integrovane vzdelávaných v základných i stredných školách. Štvrtý projekt VEGA bol zameraný na overenie diagnostických postupov a zážitkového intervenčného programu na podporu sociálnej inklúzie nepočujúcich detí a adolescentov. V aktívnej spolupráci s Centrom špeciálnopedagogického poradenstva pre sluchovo postihnutých reflektuje potreby poradenskej praxe a odbornú starostlivosť o deti a ich rodiny zároveň obohacuje o najnovšie poznatky z výskumu. Absolvovala trojročný psychosociálny výcvik a päťročný psychoterapeutický výcvik v terapii pevným objatím podľa J. Prekopovej. Je autorkou viacerých odborných článkov v domácich i zahraničných periodikách a zborníkoch.